Svensk romani

Svensk romani är i Sverige namnet på ett språk som talas av resandefolket.

Språket liknar *norsk romani* och bägge kallas även **rommani rakripa**. Samlingsbeteckning är *skando-romani*. Detta språk, som talats i Sverige möjligen sedan tidigt 1500-tal, har varit hemligt för icke-resande och många resande har idag glömt språket. Nyare studier visar att språket är en direkt fortsättning på de romanidialekter som talas på kontinenten, framför allt sinte-manouche (Tyskland-Frankrike) samt kalé-dialekten i Finland. Grammatiken har till största del ersatts av svenskans grammatik, även om ett antal språkliga strukturer i svensk romani ej återfinns i svenska. Svensk romani är alltså i högsta grad ett självständigt språk, inte en dialekt av svenska, som angivits i äldre studier. Det specifika ordförrådet (som är relativt litet) motsvarar till 80-90% den kontinentala romanins, dock med hög andel tyska lånord. Huruvida detta språk ansetts vara ett folkspråk eller ett sociolektiskt språk (liknande sotarspråk, knallarspråk med flera) har varit avgörande för synen på resandefolket såsom självständig etnisk minoritet eller social grupp. Sedan 1999 är de i Sverige nationell minoritet.

Romanispråket hålls ofta inom släkten och brukar inte talas utanför familjen.

Innehåll

Romanins spridning
Blandade språk
Svensk romani i skrift
Bibliografi (urval)
Se även
Källor
Noter

Romanins spridning

Svensk romani tillhör det som enligt somliga forskare kallas *stratum I*, det vill säga den första spridningsvågen över Europa under medeltiden:

Stratum Ett inkluderar de äldsta dialekterna: Mechkari, Kabuji, Xanduri, Drindari, Erli, Arli, Bugurji, Mahajeri, Ursari (Ričhinari), Spoitori (Xoraxane), Karpatichi, Polska Roma, Kaale (från Finland), Sinto-manush, scandoromani (svensk-romani) och den så kallade baltiska dialekten.

Stratum Två omfattar Chergari, Gurbeti, Jambashi, Fichiri, Filipiji och en undergrupp av Vlax-dialekter i Rumänien och Bulgarien.

Stratum Tre omfattar resten av de så kallade Vlax-dialekter, inklusive Kalderash, Lovari, Machvano.

Blandade språk

Några romer har utvecklat blandade språk när de vistats flera hundra år i samma land, däribland:

- Calo eller *iberisk romani*, som använder det romska ordförrådet och de lokala romanska språkens grammatik, såsom portugisisk, spansk, occitansk och katalansk romani.
- Romungro eller *ungersk romani* i Ungern.
- Romani lomavren eller *armenisk romani* i Armenien.
- Angloromani eller *engelsk romani* på Brittiska öarna.
- Scandoromani (*norsk romani* eller *svensk romani*) på den Skandinaviska halvön.
- Romano-grekiska eller *grekisk romani* i Grekland.
- Romani romano-serbiska eller serbisk romani.
- Boyash, en dialekt av rumänska med ungerska och romska lånord.
- Sinti-manouche-sinti, sinter-manouche-sinternas, är romani med tysk grammatik.

Svensk romani i skrift

Ordbok över svensk romani av Lenny Lindell Den svenska romani som beskrivs i denna ordbok har talats av resanderomer i Sverige sedan 1500-talet. Språket har hållits hemligt för utomstående och överlevt mot alla odds. Det är ett rikt och varierat språk men utan officiella regler för stavning och grammatik.

»Ordbok över svensk romani – Resandefolkets språk och sånger« är den mest omfattande dokumentationen av resandefolkets språk i dag på vetenskaplig grund. Ur innehållet: – 1800 uppslagsord på romani, med utförliga exempel – 1600 uppslagsord på svenska – en första grammatisk beskrivning av språket – avsnitt om resandefolkets vistradition – flera visor Bokens författare Lenny Lindell (f. 1981) och Kenth Thorbjörnsson Djerf (1949–2005) talar själva svensk romani. Fil. dr Gerd Carling är vetenskaplig medarbetare i ordboken.

Bibliografi (urval)

- 2008 – *Ordbok över svensk romani. Resandefolkets språk och sånger.* (Podium). ISBN 9789189196438
- 2014 – *Scandoromani Remnants of a Mixed Language.* (Brills förlag) ISBN 9789004266445[1]
- 2015 - Nandopa & nandolattjopa (Badbomber & simhopp på resanderomani) ISBN 9789187413278
- 2015 - Kellepa & marklijiddrepa (Dansbus & kaktrubbel på resanderomani) ISBN 9789187413322
- 2015 - Lodipa & garepa (Camping & kurragömma på resanderomani) ISBN 9789187413377
- 2016 - Romer 500 år i Sverige, språk, kultur, identitet ISBN 978-91-7685-802-8

De första skriftliga beläggen av ord och fraser i svensk romani är från 1700-talet. Språkforskaren Per Björkman skrev 1730 en avhandling i Uppsala, där han förtecknade 47 ord och uttryck, som soldaten Jacob Helsing berättat för honom. Att de resande talade ett eget språk är också belagt i rättsprotokoll från Rönnebergs ting i Skåne år 1764, där en fras är dokumenterad.

Se även

- Romani i svenskan: storstadsslang och standardspråk

Källor

- Lindell, Lenny;Ordbok över svensk romani: Resandefolkets språk och sånger. Stockholm: Podium. ISBN 9789189196438.

Noter

1. ^ Scandoromani: Remnants of a Mixed Language (http://www.brill.com/products/book/scandoromani)

Hämtad från "https://sv.wikipedia.org/w/index.php?title=Svensk_romani&oldid=47436375"

Sidan redigerades senast den 29 mars 2020 kl. 00.10.

Wikipedias text är tillgänglig under licensen Creative Commons Erkännande-dela-lika 3.0 Unported. För bilder, se respektive bildsida (klicka på bilden). Se vidare Wikipedia:Upphovsrätt och användarvillkor.